

TRIMIDIUM

CZASOPISMO OKRĘGOWEJ IZBY RADCÓW PRAWNYCH W WARSZAWIE

Sierpień 2014 r.
Nr (78)

3

owa Izba Radców Prawnych
w Warszawie

**Zgromadzenie
OIRP w Warszawie**

**Mamy nowych
radców prawnych**

**Przerwanie
adekwatnego
związku
przyczynowego**

**Zdolność sądowa
w postępowaniu
cywilnym m.st.
Warszawy**

**Wewnątrzzakładowe
źródła prawa**

„Nad rzeką niepa-
mięci. Opowieść
o potrzebie prawdy
i lęku przed nią”
– rozmowa
z r.pr. Joanną
Lustyk

Doskonalenie zawodowe: obowiązek czy korzyść?

ROZMOWA Z PRZEWODNICZĄCYM KOMISJI DS. DOSKONALENIA ZAWODOWEGO
Mariuszem Maciejewskim

Z notatnika
J. Bralczyka
Rękojmia

Wielki piknik

– obchody Dnia
Radcy Prawnego

Czytaj
na stronie **22**

Wywiad

ze 101-letnim
najstarszym warszawskim
radcą prawnym

**mec. Stanisławem
Ślesickim**

Czytaj
na stronie **63**

OKRĘGOWA IZBA RADCÓW PRAWNYCH

ul. Żytnia 15 lok. 16, 01-014 Warszawa
tel. 22 862 41 69 (do 71)
faks 22 862 41 73

www.oirp.warszawa.pl

e-mail: oirp@oirp.warszawa.pl

Deutsche Bank PBC S.A. Oddział Warszawa

nr 21 1910 1123 0250 0267 2121 0001

BIURO CZYNNE

poniedziałek–piątek 9.00–17.00

W RADZIE OIRP W WARSZAWIE DYŻURUJĄ:

DZIEKAN RADY OIRP

Włodzimierz Chróścik

wtorki w godz. 16.00–18.00

WICEDZIEKANI

Ireneusz Dobrowolski

wtorki w godz. 16.30–17.30

Arkadiusz Koper

wtorki w godz. 16.00–18.00

Gerard Madejski

czwartki w godz. 16.00–17.00

SEKRETARZ

Jolanta Karpińska

wtorki w godz. 16.30–18.30

SKARBNIK

Adam Król

wtorki w godz. 17.30–18.30

CZŁONEK PREZYDIUM

Kinga Wójcicka-Pogorzelec

środy w godz. 9.00–10.00

Tomasz Osiński

wtorki w godz. 16.30–17.30

Spotkania z członkami Prezydium po wcześniejszym

telefonicznym uzgodnieniu z sekretariatem

Biura Rady OIRP

tel. 22 862 41 69 (do 71)

PRZEWODNICZĄCY KOMISJI DS. APLIKACJI

Agnieszka Sawaszkiewicz-Żałobka

wtorki w godz. 16.00–18.00

RZECZNIK DYSCYPLINARNY

dr Tomasz Niedziński

poniedziałki w godz. 10.00–12.00

DYŻUR MEDIATORA W BIURZE OIRP

pl. Konstytucji 5

pierwszy poniedziałek miesiąca w godz. 16.00–18.00

TEMIDIUM 3 (78), Sierpień 2014 r.

Tematyka: problematyka zawodowa radców prawnych

Krąg odbiorców: radcowie prawni i aplikanci

radcowscy w Warszawie

Początek ukazowania się: 1997 r.

Nakład 10 000 egz.

ISSN 1429-46-13

WYDAWCA

Okręgowa Izba Radców Prawnych w Warszawie

REDAKCJA:

Redaktor naczelny: Tomasz Osiński

Redaktorzy prowadzący:

Renata Piątkowska, Zbigniew Romatowski

Członkowie Redakcji:

Albert Stawiszyński, Ewelina Mika

Projekt makiety i skład: Kinga Pisarczyk

Skład Prawa i Praktyki: Duo Studio

Marketing i reklama: Anna Andruczyk

tel. 503 435 156, e-mail: andruczyk_a@oirp.warszawa.pl

Anna Fieducik, tel. 609 066 619

e-mail: fieducik.a@oirp.warszawa.pl

ADRES REDAKCJI:

ul. Żytnia 15 lok. 16, 01-014 Warszawa

tel. 22 862 41 69 (do 71), wew. 137

faks 22 862 41 73

e-mail: temidium@oirp.warszawa.pl

Druk: Duo Studio

Szanowne Koleżanki, Szanowni Koledzy, Drodzy Czytelnicy!

Redakcja „Temidium” zaprasza nieustannie wszystkich zainteresowanych do publikowania na naszych łamach.

Będziemy wdzięczni za wszelkie materiały dotyczące zarówno zagadnień zawodowych, jak również refleksji na temat obszarów naszego życia samorządowego. Jak Państwo zapewne zauważyli, „Temidium” stanowi również forum, na którym zaprezentować można swoje osiągnięcia w dziedzinie sztuki (malarstwo, wiersze, fotografia), podzielić się wrażeniami z dalekich podróży, czy też opisać swoje spotkania z ciekawymi ludźmi. Każda taka prezentacja wzbogaca nasze życie samorządowe i wzbudza zainteresowanie Czytelników.

*Liczymy
więc na współpracę z Państwa strony
i czekamy na materiały.*

*Kontakt z Redakcją:
temidium@oirp.warszawa.pl*

W numerze

Przegląd prasy 4

Temat numeru

Doskonalenie zawodowe: obowiązek czy korzyść? 5
Konkurs w Temidium 12

Aktualności

Od lipca zmieniają się zasady podziału składki radcowskiej 13
Zgromadzenie OIRP w Warszawie 14
Mamy nowych radców prawnych 16
Aplikacja musi się rozwijać 20
Zespoły strategiczne Rady OIRP 21

INTEGRACJA ŚRODOWISKOWA

Piknik Radcy Prawnego 2014 22
Mamy swój kanał na YouTube 26
Debaty przy kawie 26
VI spotkanie w Madrycie 27
Poszliśmy „Z kulturą pod rękę”... 28
Szukaliśmy obrazu do kancelarii prawnej... 30
Na wspólnym seansie w świecie Terry’ego Gilliana... 32
Zagrali w tenisa o Puchar Dziekana... 34

Prawo i Praktyka

PRAWO CYWILNE

Przerwanie adekwatnego związku przyczynowego 35

PROCEDURA CYWILNA

Zdolność sądowa w postępowaniu cywilnym m.st. Warszawy, jej dzielnic i jednostek organizacyjnych 41
Oddział banku zagranicznego w procesie cywilnym – zagadnienia wybrane 46

PRAWO PRACY

Podstawowe wewnątrzzakładowe źródła prawa 52
Roszczenia pracowników i uzupełniająca odpowiedzialność cywilna pracodawcy w świetle orzecznictwa SN 57

Rozmaitości

LUDZIE CIEKAWI

„W życiu najpierw będzie Panu bardzo źle, a później bardzo dobrze...” wywiad z najstarszym warszawskim 101 letnim radcą prawnym 63
Bitwa pod Mławą 68
„Nad rzeką niepamięci. Opowieść o potrzebie prawdy i lęku przed nią” – rozmowa z autorką książki, radcą prawnym, Joanną Lustyk 74
Zawody prawnicze zagranicą
Prawnik w Szwecji 80

MODA

Moda plażowa – czyli skandaliczna historia kostiumu kąpielowego 84
O przekonywaniu 93

Z NOTATNIKA JERZEGO BRALCZYKA

Rękojmia 94

FELIETON DZIEKANA

Włodzimierz Chróścik Dziekan Rady OIRP w Warszawie

Priorytety są jasne

Za nami Zgromadzenie naszej Izby. Niezwykle cieszy fakt, że program Rady na najbliższy rok zyskał zdecydowane poparcie delegatów. Traktuję to nie tylko jako wyraz wyraźnej akceptacji dla naszych propozycji i sposobu dotychczasowego zarządzania Izbą, ale przede wszystkim jako zachętę do dokonywania dalszych zmian w warszawskim samorządzie. Naszym celem jest, aby każda z Koleżanek i każdy z Kolegów mógł jednoznacznie stwierdzić, że efekty naszej pracy są pomocne w codziennym wykonywaniu zawodu radcy prawnego.

Dostrzegam konieczność wzmożenia promocji zawodu radcy prawnego. W lipcu przyszłego roku otrzymamy uprawnienia do obron karnych. Zdaję sobie sprawę, że nie każdy z nas będzie chciał się zajmować takimi sprawami – jest to jednak wydarzenie, wokół którego możemy zbudować pozytywny i trwały przekaz skierowany do naszych potencjalnych klientów. Przygotowujemy zatem szeroko zakrojoną akcję wizerunkową, skierowaną do głównych grup odbiorców naszych usług: osób fizycznych i przedsiębiorców. W trakcie tej akcji planujemy wykorzystać najnowocześniejsze narzędzia przekazu. Chcemy pokazać nasz profesjonalizm, a przede wszystkim zwalczać nieuczciwą konkurencję „parapravników” i „parakancelarii”. Konkurencję, która w ostatnim czasie w coraz bardziej bezwzględny i drapieżny sposób stara się odebrać nam klientów. Poprzez popełniane błędy ci „parapravnicy” niszczą również zaufanie do prawdziwych profesjonalistów, jakimi są radcy prawni. Liczę, że efekty zaplanowanych działań będą widoczne dla każdego z Państwa i przyniosą nam wszystkim wymierne korzyści.

Rozpoczęliśmy nowy cykl debat w Izbie: „Debaty przy kawie”. Ich pomysłodawcą i prowadzącym jest były Prezes Krajowej Rady Radców Prawnych, Maciej Bobrowicz. Jest to doskonała okazja do stawiania trudnych pytań i znajdowania na nie najlepszych odpowiedzi. Każdy z nas w swojej praktyce niemal codziennie ma okazję przekonać się, że rynek usług prawnych z roku na rok staje się niestety coraz bardziej wymagający i skomplikowany. Zjawisko to dotyka wszystkich radców prawnych. O sukcesie w zawodzie często decyduje jedna rozsądnie podjęta decyzja. Dlatego warto posłuchać tych spośród nas, którzy chcą się z nami podzielić swoją wiedzą i doświadczeniem. Zdaję sobie sprawę, że nie ma tu prostych recept, ale o wartości tych informacji niech świadczą zawodowe sukcesy uczestników każdej z debat.

również uprawniony do udzielenia pełnomocnictwa procesowego radcy prawnemu.

Zdaniem Sądu Najwyższego, jeżeli Sąd Okręgowy uznał, że owo pełnomocnictwo upoważniało tego radcę prawnego tylko do podejmowania czynności za Gminę Miejską w N., to stwierdziwszy brak należytego umocowania pełnomocnika procesowego (art. 379 pkt 2 k.p.c.) w sprawie toczącej się przeciwko wskazanej przez powódkę stronie pozwanej, powinien wezwać go do złożenia właściwego pełnomocnictwa pod rygorem odrzucenia apelacji. Przyjęcie od niego na rozprawie jedynie ustnego oświadczenia, że „jest pełnomocnikiem Gminy N.” było niewystarczające do odrzucenia apelacji, tym bardziej że pełnomocnictwa do występowania w sprawie udzielił mu Prezydent Miasta, który w świetle postanowień regulaminu organizacyjnego Urzędu Miejskiego był organem zarządzającym (osobą zarządzającą) tym Urzędem.

Tym razem Sąd Najwyższy uchylił postanowienie o odrzuceniu apelacji wniesionej przez radcę prawnego działającego na podstawie pełnomocnictwa Prezydenta Miasta i umożliwił sanowanie nieprawidłowego oznaczenia strony powodowej w apelacji. Jednakże trudno liczyć na taką przychylność wobec pełnomocników profesjonalnych w każdym przypadku.

Oznaczenie adresu strony pozwanej

Gdy pismo procesowe jest pierwszym pismem w sprawie, powinno ponadto zawierać oznaczenie przedmiotu sporu oraz oznaczenie miejsca zamieszkania lub siedziby i adresy stron, ich przedstawicieli ustawowych i pełnomocników (art. 126 § 2 pkt 1 k.p.c.). Jeżeli ustawa lub oparty na niej statut nie stanowi inaczej, siedzibą osoby prawnej jest miejscowość, w której ma siedzibę jej organ zarządzający (art. 41 k.c.). W przypadku gmin miejscowości, w której mają siedzibę ich władze, zostały określone w załączniku do obwieszczenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 29 czerwca 2010 r. w sprawie wykazu gmin i powiatów wchodzących w skład województw (M.P. Nr 48, poz.

654). W części załącznika dotyczącej województwa mazowieckiego w rubryce „miasta na prawach powiatu” wskazano, że siedzibą władz m.st. Warszawy jest Warszawa.

Organem zarządzającym jest Prezydent m.st. Warszawy. Adres jego siedziby publikowany jest w Biuletynie Informacji Publicznej. Obecnym adresem jest pl. Bankowy 3/5, wobec czego sądami właściwymi miejscowo będą, w zależności od wartości przedmiotu sporu, Sąd Rejonowy dla Warszawy-Śródmieścia w Warszawie lub Sąd Okręgowy w Warszawie.

Podsumowanie

Jednoznacznie i stanowczo należy stwierdzić, że zdolności sądowej nie mają jednostki pomocnicze gminy (sołectwo, dzielnica, osiedle) ani jednostki organizacyjne gminy. Wyjątkiem są sprawy z zakresu prawa pracy.

Prawidłowym oznaczeniem strony pozwanej w sprawach związanych z działalnością jednostki pomocniczej lub jednostki organizacyjnej gminy jest gmina.

W przypadku Warszawy prawidłowym oznaczeniem pozwanego jest określenie „gmina – miasto stołeczne Warszawa” lub „gmina – m.st. Warszawa”.

Prezydent m.st. Warszawy jest organem gminy – m.st. Warszawy. Zarząd dzielnicy jest organem dzielnicy. Burmistrz dzielnicy jest przewodniczącym zarządu dzielnicy. Wobec tego błędne jest wskazywanie jako pozwanego organu, a w przypadku organów dzielnicy jest to podwójnie błędne, z uwagi na brak zdolności sądowej dzielnicy.

Jednostek samorządu terytorialnego nie dotyczy art. 67 § 2 k.p.c. Jednostka ta nigdy nie będzie w sprawie reprezentowana przez organ jednostki organizacyjnej jednostki samorządu terytorialnego, z której działalnością wiąże się dochodzone roszczenie. Wobec tego nie możemy liczyć na to, że sąd sam oznaczy właściwą jednostkę organizacyjną, jak zrobiłby to w przypadku Skarbu Państwa.

Łukasz Jędruszek

radca prawny Kancelaria Ars Legis w Warszawie

Oddział banku zagranicznego w procesie cywilnym – zagadnienia wybrane

Michał Snitko-Pleszko

Przedsiębiorca zagraniczny, w tym bank, pragnąc rozpocząć działalność gospodarczą w Rzeczypospolitej Polskiej ma dwie możliwości prawne: utworzenie spółki prawa handlowego (w przypadku banku – wyłącznie spółki akcyjnej) lub utworzenie oddziału przedsiębiorcy zagranicznego¹. Działalność oddziału przedsiębiorcy zagranicznego w Polsce, z zastrzeżeniem wskazanych poniżej wyjątków, wiąże się z pewnymi utrudnieniami wynikającymi z faktu, iż żaden przepis polskiego prawa nie przyznaje temu podmiotowi osobowości prawnej, a przez to również zdolności sądowej. Utrudnienia

te sprowadzają się w zasadzie do tego, że oddział przedsiębiorcy (zarówno krajowego, jak i zagranicznego), z zastrzeżeniem wyjątków określonych poniżej, nie może występować w polskim postępowaniu cywilnym w charakterze strony, jako podmiot odrębny od przedsiębiorcy zagranicznego. Celem niniejszego artykułu jest nakreślenie praktycznych konsekwencji tej niedogodności (lub dobrodziejstwa) dla dłużników oddziału banku zagranicznego uwikłanych w spór prawny z tym oddziałem przed polskim sądem.

Dla spójności dalszego wywodu należy dodać w tym miejscu, iż choć niniejszy artykuł dotyczy oddziału banku zagranicznego, to z punktu widzenia tematyki niniejszego artykułu orzecznictwo sądowe i piśmiennictwo dotyczące „oddziału instytucji kredytowej” i „oddziału banku zagra-

¹ P. Gumiński, *Oddziały przedsiębiorców zagranicznych oraz ich przedstawicielstwa*, Przegląd Prawa Handlowego 6/2009.

nicznego” można stosować zamiennie², gdyż żaden z tych podmiotów nie jest wyposażony w osobowość prawną.

Instytucja oddziału – uwagi ogólne

Instytucja oddziału uregulowana jest w polskim systemie prawnym dość lakonicznie. W art. 5 pkt 4 Ustawy o swobodzie działalności gospodarczej („USDG”)³ zdefiniowano oddział jako wyodrębnioną część działalności gospodarczej, samodzielnie organizacyjnie oraz wykonywaną przez przedsiębiorcę poza swoją siedzibą lub głównym miejscem wykonywania działalności. Definicja ta dotyczy zarówno oddziału krajowego, jak i zagranicznego, na co ustawodawca wskazuje wprost w art. 85 ust. 1 USDG, stanowiąc, iż (na warunkach wskazanych w tym przepisie) przedsiębiorcy zagraniczni mogą tworzyć oddziały z siedzibą na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Istotą oddziału jest jego odrębność od przedsiębiorcy głównego. Zgodnie z wyrokiem NSA z 18 marca 2011 r. odrębność ta polega na funkcjonalnym i przestrzennym wydzieleniu jego części organizacyjno-gospodarczej.⁴ Pogląd ten wyraził już wcześniej Sąd Najwyższy w uzasadnieniu do postanowienia z 9 maja 2007 r., twierdząc, iż oddział, będąc wprawdzie instytucją wyodrębnioną organizacyjnie i przestrzennie oraz wyposażoną z reguły w majątek i własne kierownictwo, nie posiada podmiotowości w sferze prawa cywilnego odrębnej od przedsiębiorcy głównego. Znajduje się zatem pod kierownictwem ośrodka głównego – przedsiębiorcy zagranicznego⁵. Oddział może stanowić wewnętrzną jednostkę określonej struktury organizacyjno-prawnej mającej zazwyczaj własną podmiotowość prawną, jak też odpowiednio zorganizowaną część przedsiębiorstwa prowadzonego przez przedsiębiorcę indywidualnego⁶. Oddział jest zatem elementem przedsiębiorstwa prowadzonego przez oddział główny. Tym bardziej oddział banku zagranicznego nie posiada statusu przedsiębiorcy samodzielnego⁷, pomimo iż rejestrowany jest w rejestrze przedsiębiorców na odrębnym formularzu KRS-W10⁸ oraz pomimo obowiązywania szczególnych przepisów ustawy Prawo bankowe („UPB”)⁹, regulujących rygorystyczne warunki, które muszą być spełnione, aby utworzyć w Polsce oddział banku zagranicznego.

Oddział banku zagranicznego

Oddział banku zagranicznego zdefiniowany jest w art. 4 pkt 20 UPB jako jednostka organizacyjna banku zagranicznego wykonująca w jego imieniu i na jego rzecz wszystkie lub niektóre czynności wynikające z zezwolenia udzielonego temu bankowi, przy czym wszystkie jednostki organizacyjne danego banku zagranicznego odpowiadające powyższym cechom, utworzone na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, uważa się za jeden oddział.

Zgodnie z art. 40 UPB utworzenie oddziału banku zagranicznego następuje na podstawie zezwolenia Komisji Nadzoru Finansowego („KNF”), wydanego po uzgodnieniu z Ministrem Finansów, na wniosek zainteresowanego banku zagranicznego. Oddział banku zagranicznego działa na podstawie nadanego przez bank zagraniczny regulaminu, który spełnia podobną funkcję jak statut w banku krajowym. W związku z tym poddano go podobnej procedurze monitorowania ze strony KNF. Do wniosku o wydanie zezwolenia na utworzenie oddziału banku zagranicznego w Polsce należy m.in. załączyć projekt regulaminu oddziału. Wydając zezwolenie na utworzenie oddziału banku zagranicznego w Polsce, KNF jednocześnie zatwierdza projekt jego regulaminu.

Oddział banku zagranicznego obowiązany jest używać firmy banku w języku państwa jego siedziby, przy czym określenie formy prawnej przetłumaczone musi być na język polski. Zgodnie z art. 40a ust. 1 pkt 2 UPB prowadzi on oddzielną rachunkowość w języku polskim, zgodnie z przepisami obowiązującymi banki krajowe. Względem oddziałów banków (identycznie jak względem banków) stosuje się przepisy ustawy o rachunkowości¹⁰. Oddział zobowiązany jest działać zgodnie ze swoim regulaminem, nadanym mu przez bank zagraniczny, a zatwierdzonym przez KNF. Obowiązany jest ponadto przechowywać wszelkie dokumenty dotyczące jego działalności w swojej siedzibie na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Powyższy obowiązek ma zapobiec przechowywaniu dokumentacji w siedzibie banku zagranicznego terytorialnie niepodlegającej jurysdykcji polskich urzędów. Ponadto przechowywanie dokumentacji dotyczącej działalności oddziału w jego siedzibie ułatwia bieg postępowań sądowych i administracyjnych na terytorium Polski, które dotyczą działalności oddziału banku zagranicznego¹¹. Zgodnie z art. 41 UPB do oddziałów banków zagranicznych, działających na terenie Rzeczypospolitej Polskiej, stosuje się przepisy prawa polskiego.

Podmiotowość prawna i zdolność sądowa oddziału

Zagadnienia ogólne z zakresu zdolności sądowej

Zdolność sądowa jest odpowiednikiem zdolności prawnej. Podmioty, które mają zdolność prawną, mają równocześnie zdolność sądową. Jest ona instrumentem proceduralnym umożliwiającym podmiotom stosunków cywilnoprawnych obronę swych praw i realizację obowiązków. Wiąże się ona zatem ściśle ze zdolnością prawną – jest emanacją tej ostatniej. Każdy podmiot mający zdolność prawną ma także zdolność sądową. Kodeks postępowania cywilnego (KPC)¹² w art. 64 definiuje zdolność sądową jako „zdolność występowania w procesie jako strona”. Henryk Pietrzkowski wyróżnia pięć grup podmiotów, którym przysługuje zdolność sądowa¹³:

² Postanowienie SN o z dnia 15 października 2010 r., V CSK 74/10, LEX nr 677910.
³ Ustawa z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej, Dz.U. z 2013 r., nr 672, tekst jednolity.

⁴ Wyrok NSA z dnia 18 marca 2011 r., II FSK 1773/09, LEX nr 818429.

⁵ Postanowienie SN z dnia 9 maja 2007 r., II CSK 25/07, OSNC nr 5/2008, poz. 52.

⁶ A. Szajkowski [w:] S. Sołtyński, A. Szajkowski, A. Szumański, J. Szwaja, *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*, t. II, Warszawa 2002, s. 48.

⁷ E. Wieczorek [w:] *Ustawa o swobodzie działalności gospodarczej. Komentarz*, ABC 2007, Komentarz do art. 85 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej.

⁸ Wniosek o wpis m.in. oddziału przedsiębiorcy zagranicznego do Krajowego Rejestru Sądowego.

⁹ Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r., Prawo bankowe, Dz.U. z 2012 r., nr 1376, tekst jednolity.

¹⁰ Ustawa z dnia 29 września 1994 r., o rachunkowości, Dz.U. z 2013 r., nr 330, tekst jednolity.

¹¹ P. Tereszkiwicz, *Komentarz do art. 40(a) Ustawy Prawo bankowe*, LEX 2005.

¹² Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego, Dz.U. z 2014 r., nr 121, tekst jednolity.

¹³ H. Pietrzkowski, *Czynności procesowe zawodowego pełnomocnika w sprawach cywilnych*, Warszawa 2011, s. 82-88.

- osoby fizyczne i osoby prawne (art. 64 § 1 KPC),
- organizacje społeczne dopuszczone do działania na podstawie obowiązujących przepisów, choćby nie były wyposażone w osobowość prawną (art. 64 § 2 KPC)¹⁴,
- jednostki organizacyjne niebędące osobami prawnymi, a mające zdolność prawną, o których mowa w art. 64 § 1¹ KPC¹⁵,
- podmioty działające na podstawie przepisów w sprawach dotyczących określonych praw i obowiązków związanych z pewną wydzieloną masą majątkową¹⁶, oraz
- podmioty nazwane przez Henryka Pietrkowskiego „niesamodzielnymi, którym przepisy szczególne przyznają zdolność sądową, czyniąc je samodzielnymi podmiotami w postępowaniu sądowym”¹⁷.

Oddział przedsiębiorcy nie mieści się w żadnej z wyżej wymienionych grup podmiotów. Fakt wyodrębnienia organizacyjnego, majątkowego czy finansowego oddziału nie wystarczy bowiem, aby można było przypisywać oddziałowi przymiot podmiotu gospodarczego (przedsiębiorcy). Podmiotem tym jest bowiem sama osoba prawna prowadząca działalność gospodarczą, która utworzyła oddział dla organizacyjnego ułatwienia prowadzenia tej działalności – osoba prawna, której wewnętrzną jednostką jest oddział¹⁸.

Argumenty zwolenników tezy o zdolności sądowej oddziału

Dla przeciwwagi warto w tym miejscu przywołać istniejące poglądy i argumenty stron procesu, które podnoszone są dla potrzeb obrony tezy o rzekomym istnieniu zdolności sądowej oddziału banku. Pierwszym z podnoszonych argumentów jest teza, iż oddział banku zagranicznego nie jest ani oddziałem przedsiębiorcy zagranicznego w rozumieniu USDG, ani oddziałem banku zagranicznego w rozumieniu UPB, a jest przedsiębiorcą szczególnym, gdyż w ramach prowadzonej działalności wykonuje on czynności bankowe. Czynności bankowe mają tymczasem prawo wykonywać jedynie podmioty ściśle określone przez ustawodawcę. Oddział powstaje za zgodą KNF (art. 40 ust. 1 UPB) oraz wpisywany jest do rejestru przedsiębiorców (art. 38 punkt 14 Ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym /UKRS/¹⁹). Do postępowania przy tworzeniu oddziału banku zagranicznego w Polsce należy odpowiednio stosować przepisy art. 32-38 UPB, które regulują procedurę tworzenia banku – spółki akcyjnej. Bez wątpienia oddział jest zatem podmiotem szczególnym. Fakt ten nie przekłada się jednak w żaden sposób na przyznanie oddziałowi zdolności sądowej.

Obróńcy tezy o zdolności sądowej oddziału przywołują

również uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 16 marca 2006 r. w sprawie Sygma Banque Société Anonyme z siedzibą w Paryżu Oddział w Polsce²⁰. Nieślusnie jednak, gdyż sprawa dotyczy szczególnego stanu faktycznego, który ma się nijak do dyskusji na temat podmiotowości prawnej oddziału. W sprawie tej ING Bank Śląski S.A. przelał wszelkie wierzytelności wynikające z umowy o wystawienie karty kredytowej na inny bank, a mianowicie na Sygma Banque Société Anonyme (SBSA) z siedzibą w Paryżu, oddział w Polsce. Stroną umowy przelewu wierzytelności nie był tu oddział banku SBSA, ale przedsiębiorca zagraniczny SBSA z dopiskiem „oddział w Polsce”. Bank SBSA, jako osoba prawna, był tymczasem wyposażony w osobowość prawną, a zatem także zdolność sądową.

Zagadnieniem, którym zajmował się SN w w/w uchwale było ustalenie, czy dopuszczalne jest nadanie klauzuli wykonalności bankowemu tytułowi egzekucyjnemu wystawionemu przez bank, który nabył wierzytelność od innego banku, oraz czy bank, który wystawił tytuł egzekucyjny na podstawie nabytej wierzytelności winien do wniosku o nadanie klauzuli bankowemu tytułowi egzekucyjnemu załączyć dokument urzędowy lub dokument prywatny z podpisem urzędowo poświadczonym, aby wykazać przejście uprawnień²¹.

Uchwała ta nie dotyczyła zatem zagadnienia zdolności sądowej oddziału, a zatem nie powinna być przywoływana jako argument potwierdzający fakt wyposażenia lub nie- wyposażenia przez ustawodawcę oddziału banku zagranicznego w przymiot zdolności sądowej. Stroną umowy cesji był tu bowiem zagraniczny bank, a nie jego samodzielny oddział.

Ostatnim znanym autorowi argumentem podnoszonym przez obrońców tezy o zdolności sądowej oddziału jest zawarte w art. 48k ust. 2 UPB, przywołane już wcześniej, odwołanie do art. 2 UPB, w którym zdefiniowany jest bank. Ani tymczasem fakt umieszczenia przez ustawodawcę takiego odwołania w przepisach UPB, ani fakt wymogu uzyskania zgody KNF na utworzenie każdego oddziału banku zagranicznego, nie oznacza, że oddział banku zagranicznego nabywa osobowość prawną. Oznacza to wprawdzie, że oddział jest instytucją finansową uprawnioną tak samo jak bank do wykonywania czynności bankowych, ale nie oznacza bynajmniej, iż oddział banku zagranicznego jest bankiem, pomimo iż w odniesieniu do polityki pieniężnej prowadzonej przez Narodowy Bank Polski (do dnia przystąpienia Rzeczypospolitej Polskiej do Unii Gospodarczej i Walutowej²²) oddziały instytucji kredytowych mają takie same prawa i obowiązki jak banki krajowe i oddziały banków zagranicznych (art. 48k ust. 3 UPB).

14 Np. samorząd mieszkańców wsi (uchwała SN z 16 kwietnia 1991 r., III CZP 23/91, OSNC 2/1992 poz. 20), ale nie komitet rodzicielski (uchwała SN z 7 lipca 1966 r., III PZP 11/66, OSNCP 11/1966 poz. 189).

15 Np. wspólnota mieszkaniowa (art. 6 ustawy z 24 czerwca 1994 r. o własności lokali, Dz.U. z 2000 r., nr 80, poz. 903 ze zm.), uchwała 7 sędziów SN z 21 grudnia 2007 r., III CZP 67/07, OSNC 7-8/2008 poz. 69.

16 Za H. Pietrkowskim, *Ibidem*, s. 87, np. wykonawca testamentu (art. 988 § 2 KC), lub syndyk masy upadłości (art. 173 ustawy z 28 lutego 2003 r. Prawo upadłościowe i naprawcze, Dz.U. nr 60 poz. 535 ze zm.).

17 Za H. Pietrkowskim, *Ibidem*, np. pracodawca w sprawach z zakresu prawa pracy oraz organ rentowy w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych (art. 460 § 1 KPC).

18 Uchwała SN z dnia 11 marca 1994 r., III CZP 21/94, OSNC 11/1994, poz. 203.

19 Ustawa z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym, Dz.U. z 2013 r., nr 1203, tekst jednolity.

20 Uchwała SN z 16 marca 2006 r., III CZP 4/06, Prawo Bankowe 5/2007, poz. 38.

21 Sąd Najwyższy uznał, że dopuszczalne jest nadanie klauzuli wykonalności tytułowi egzekucyjnemu wystawionemu przez bank, który nabył od innego banku objętą tym tytułem wierzytelność wynikającą z czynności bankowej. Stwierdził także, iż do wniosku o nadanie klauzuli wykonalności należy załączyć dokument urzędowy lub dokument prywatny z podpisem urzędowo poświadczonym.

22 Unia Gospodarcza i Walutowa (UGW) – jeden z elementów współpracy w ramach Unii Europejskiej, ustanowiony w grudniu 1991 roku Traktatem w Maastricht. Jej głównym przedsięwzięciem jest utworzenie wspólnej waluty europejskiej euro oraz przeniesienie polityki pieniężnej na szczebel wspólnotowy. Polska nie jest członkiem UGW. Uznaje się, że Polska spełni większość kryteriów pozwalających jej znaleźć się w strefie euro pod koniec 2015 roku (G. Osiecki, T. Żółciak, *Euro w Polsce już wkrótce? Sprawdź, kiedy spełnimy wymagania do przyjęcia wspólnej waluty*, Gazeta Prawna z 09.04.2014 r., aktualizacja: 10.04.2014 r.).

Wyjątki w zakresie zdolności sądowej oddziału

Jak omówiono powyżej, o zdolności sądowej decyduje jedynie ustawodawca, który nie przyznał jak dotąd oddziałowi banku zagranicznego takiej zdolności. Oddział nie uzyska również zdolności sądowej w wyniku ujawnienia go w Krajowym Rejestrze Sądowym. Nie może zatem, jako odrębny podmiot, występować w postępowaniu cywilnym w charakterze strony. Gdyby ustawodawca chciał wyposażyć oddział instytucji kredytowej w osobowość prawną, to postanowiłby o tym wprost w przepisie art. 4 ust. 1 pkt 18 UPB. Od powyższej zasady ustawodawca przewidział jednak dwa wyjątki.

Pierwszy z nich uregulowany jest w art. 460 § 1 KPC, który wyposaża w zdolność sądową i procesową pracodawcę, choćby nawet nie posiadał on osobowości prawnej. W świetle tego przepisu oddział przedsiębiorcy, zatrudniającego pracowników, nabywa *ex lege* status pracodawcy. Z tego względu w sprawach z zakresu prawa pracy pracodawcą w postępowaniu cywilnym posiada zdolność sądową, a zatem może występować w postępowaniu odrębnym w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych jako stroną procesu²³.

Drugi wyjątek reguluje art. 106 ust. 1 Ustawy o działalności ubezpieczeniowej²⁴, zgodnie z którym główny oddział zagranicznego zakładu ubezpieczeń może nabywać prawa, zaciągać zobowiązania, pozywać i być pozywany. Główny oddział jest wyodrębnioną częścią działalności gospodarczej zagranicznego zakładu ubezpieczeń. Jest to wyodrębniony element jego działalności gospodarczej służący jedynie stworzeniu organizacyjnych możliwości jej prowadzenia poza podstawowym miejscem w kraju siedziby. Główny oddział zagranicznego zakładu ubezpieczeń może, w przeciwieństwie do oddziału banku zagranicznego (nawet głównego czy oddziału instytucji kredytowej), nabywać prawa i zaciągać zobowiązania, pozywać i być pozywanym. Zdolność prawną głównego oddziału zagranicznego zakładu ubezpieczeń pozwala uznać go za jednostkę organizacyjną nieposiadającą osobowości prawnej, której ustawa przyznaje zdolność prawną, czyli za niepełną osobę prawną. Dzięki temu główny oddział może samodzielnie funkcjonować w obrocie gospodarczym na zasadach określonych przez prawo polskie. W rezultacie staje się podmiotem tożsamym z przedsiębiorcą krajowym. Powiązanie z zagranicznym zakładem ubezpieczeń ma natomiast jedynie charakter organizacyjny i wewnętrzny. Przyjmuje się, że główny oddział zakładu ubezpieczeń posiada status przedsiębiorcy²⁵.

Zdolność sądowa w świetle uprawnień dłużnika oddziału banku zagranicznego

Punktem wyjścia do rozważań dotyczących konsekwencji prawnych braku zdolności sądowej oddziału banku zagranicznego jest art. 199 § 1 pkt 3 KPC, zgodnie z którym sąd odrzuca pozew „jeżeli (...) jedna ze stron nie ma zdolności sądowej (...)”. Odrzucenie pozwu oznacza odmowę udzielenia sądowej ochrony prawnej zawartemu

w pozwie roszczeniu powoda bez zajęcia merytorycznego stanowiska co do zasadności (bezzasadności) tego roszczenia w świetle norm prawa materialnego. Sąd, odrzucając pozew, stwierdza, że merytoryczne rozpoznawanie sprawy jest niedopuszczalne wyłącznie z przyczyn formalnych, tj. z braku przesłanek określonych w normach procesowych²⁶.

Prześledźmy kolejne etapy działania banku/oddziału banku zagranicznego jako wierzyciela, poczynając od udzielenia kredytu dłużnikowi. Dla zabezpieczenia swoich interesów, zgodnie z art. 96 ust. 1 UPB, na podstawie ksiąg banków lub innych dokumentów związanych z dokonywaniem czynności bankowych, banki (a także oddziały banków zagranicznych i oddziały instytucji kredytowych) mogą wystawiać bankowe tytuły egzekucyjne (BTE). W bankowym tytule egzekucyjnym należy oznaczyć bank, który go wystawił, i na rzecz którego egzekucja ma być prowadzona, dłużnika zobowiązanego do zapłaty, wysokość zobowiązań dłużnika wraz z odsetkami i terminami ich płatności, datę wystawienia bankowego tytułu egzekucyjnego, jak również oznaczenie czynności bankowej, z której wynikają dochodzone roszczenia, oraz wzmiankę o wymagalności dochodzonego roszczenia. Bankowy tytuł egzekucyjny należy opatrzyć pieczęcią banku wystawiającego tytuł (albo oddziału banku – o czym dalej) oraz podpisami osób uprawnionych do działania w imieniu banku.

Zwróćmy uwagę, że art. 48k ust. 2 UPB stanowi, iż do oddziałów instytucji kredytowych, w szczególności art. 4 pkt 20, jak i art. 96 UPB, stosuje się odpowiednio. Oznacza to, że zarówno oddział instytucji kredytowej, jak i oddział banku zagranicznego mogą wystawiać BTE. Zgodnie z art. 97 UPB bankowy tytuł egzekucyjny może być podstawą egzekucji prowadzonej według przepisów Kodeksu postępowania cywilnego po nadaniu mu przez sąd klauzuli wykonalności. Klauzula wykonalności nadawana jest wyłącznie przeciwko osobie, która dokonywała bezpośrednio z bankiem/oddziałem banku zagranicznego czynności bankowe albo jest dłużnikiem banku z tytułu zabezpieczenia wierzycielności banku wynikającej z czynności bankowej i złożyła pisemne oświadczenie o poddaniu się egzekucji, oraz gdy roszczenie objęte tytułem wynika bezpośrednio z tej czynności bankowej lub jej zabezpieczenia. Oświadczenie to powinno określać kwotę zadłużenia, do której bank może wystawić BTE oraz termin, do którego bank może wystąpić o nadanie temu BTE klauzuli wykonalności. Wniosek banku o nadanie klauzuli wykonalności, o której mowa w art. 781¹ KPC sąd rozpoznaje niezwłocznie, nie później jednak niż w terminie 3 dni od dnia jego złożenia. Po nadaniu klauzuli wykonalności (w postępowaniu „klauzulowym”) BTE staje się tytułem wykonawczym, a zatem stanowi podstawę do prowadzenia egzekucji sądowej.

Nasuwa się pytanie, jakie powinno zapaść orzeczenie sądu w postępowaniu wszczętym wnioskiem oddziału banku zagranicznego, jako podmiotu szczególnego, o nadanie klauzuli wykonalności bankowemu tytułowi egzekucyjnemu? Sąd bez wątplenia powinien wydać postanowienie o odrzuceniu pozwu na podstawie art. 199 § 1 pkt 3 KPC. Zdarza się jednak, że sądy nadają bankowym tytułom egzekucyjnym klauzulę wykonalności na rzecz podmiotu, który występuje z wnioskiem (także oddziałom banków zagra-

23 P. Pawlonka, *Oddział przedsiębiorcy zagranicznego w procesie cywilnym – wybrane zagadnienia*, Monitor Prawniczy 13/2010, s. 732.

24 Ustawa z dnia 22 maja 2003 r. o działalności ubezpieczeniowej, Dz.U z 2013 r., nr 950, tekst jednolity.

25 25 M. Glicz, *Komentarz do art. 106 ustawy o działalności ubezpieczeniowej*, LEX 2010.

26 P. Telenga, *Komentarz aktualizowany do art. 199 Kodeksu postępowania cywilnego*, LEX/el. 2013.

nicznych), a dłużnik dowiaduje się o tym z doręczonego mu przez komornika sądowego zawiadomienia o wszczęciu egzekucji oraz zawiadomień o zajęciu jego majątku. Prześledźmy, jaki zestaw środków prawnych ma w tej sytuacji dłużnik, któremu doręczono takie dokumenty.

*Funkcja postępowania egzekucyjnego stanowi część funkcji całego postępowania cywilnego i polega na przymusowym urzeczywistnieniu skonkretyzowanych w tytule wykonawczym norm prawnych (...)*²⁷. W postępowaniu egzekucyjnym, jako części postępowania cywilnego, stosuje się art. 199 § 1 pkt 3 KPC, co wynika wprost z art. 13 § 2 KPC. W przypadku oddziała zachodzi zatem bezwzględna przesłanka odrzucenia zarówno wniosku o nadanie klauzuli wykonalności, jak i wniosku o wszczęcie postępowania egzekucyjnego.

Postanowienie sądu w przedmiocie nadania klauzuli wykonalności może być zaskarżone poprzez zażalenie (art. 795 § 1 KPC), które wnosi się w terminie tygodniowym za pośrednictwem sądu, który wydał zaskarżone postanowienie. Termin do wniesienia zażalenia rozpoczyna bieg odrębnie dla wierzyciela i dłużnika. Zgodnie z przepisem art. 766 KPC nadanie klauzuli wykonalności następuje na posiedzeniu niejawnym i bez wysłuchania dłużnika (chyba że zachodzi potrzeba wyznaczenia rozprawy albo wysłuchania na posiedzeniu stron lub innych osób). Dłużnik dowiaduje się zatem zwykle o nadaniu bankowemu tytułowi egzekucyjnemu klauzuli wykonalności na rzecz oddziału banku z otrzymanego zawiadomienia o wszczęciu egzekucji, z otrzymanych zawiadomień o zajęciu jego majątku i z wezwań do zapłaty od komornika sądowego.

Jakie instrumenty prawne przysługują w takiej sytuacji dłużnikowi dla obrony swoich praw? Oczywiście czynimy w tym miejscu założenie, że wierzytelność oddziału banku wobec dłużnika istnieje i jest wymagalna. W grę wchodzi wyłącznie zarzuty formalne. Wydaje się, że kluczowym, skutecznym i niezawodnym instrumentem prawnym dłużnika jest złożenie zażalenia na postanowienie o nadaniu klauzuli wykonalności, w oparciu o art. 199 § 1 pkt 3 KPC (brak zdolności sądowej) w zw. z art. 13 § 2 KPC (stosowanie przepisów o procesie do innych rodzajów postępowań, także do postępowania egzekucyjnego) oraz art. 4 ust. 1 pkt 20 UPB (definicja oddziału banku zagranicznego, w której nie ma mowy o zdolności sądowej tego podmiotu). Wydaje się, że w *petitum* zażalenia należy żądać uchylecia postanowienia o nadaniu klauzuli wykonalności i przekazania sprawy sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania.

Inne hipotetyczne kroki dłużnika, które wydają się warte rozważenia, to:

- a) złożenie wniosku o umorzenie postępowania egzekucyjnego w oparciu o art. 824 § 1 pkt 2 KPC, oraz
- b) złożenie powództwa opozycyjnego z art. 840 § 1 pkt 1 KPC z wnioskiem o zabezpieczenie.

Ad. a) Zgodnie z art. 824 § 1 pkt 2 KPC postępowanie umarza się w całości lub części z urzędu, jeżeli wierzyciel lub dłużnik nie ma zdolności sądowej, albo gdy egzekucja ze względu na jej przedmiot lub na osobę dłużnika jest niedopuszczalna. Przyczynę umorzenia w postaci braku zdolności sądowej jednej ze stron organ egzekucyjny powi-

nien brać pod uwagę z urzędu w każdym postępowaniu i w każdym jego stanie, bowiem przepis ten nie zawiera w tym przedmiocie żadnych ograniczeń ani wyłączeń. W omawianym przepisie z reguły chodzi jednak o utratę tej zdolności już po wszczęciu postępowania, gdyż nadanie przez sąd klauzuli wykonalności świadczy o tym, że strony mają zdolność sądową w chwili jej nadawania²⁸. W praktyce jednak obserwuje się przypadki, gdy organ egzekucyjny oddała wniosek dłużnika o umorzenie postępowania egzekucyjnego, powołując się w uzasadnieniu na fakt, iż prowadzi on postępowanie w oparciu o BTE, któremu sąd na mocy prawomocnego orzeczenia nadał klauzulę wykonalności.

Ad. b) Dłużnikowi przysługują dwa rodzaje obrony przed egzekucją: obrona formalna i merytoryczna. Obrona formalna zmierza do eliminacji naruszeń przepisów procesowych i zapewnienia zgodnego z prawem przebiegu egzekucji i jest realizowana m.in. w drodze zastosowania środków zaskarżenia przewidzianych w przepisach o postępowaniu egzekucyjnym (np. zażalenie na postanowienie sądu o nadaniu klauzuli wykonalności). Obrona merytoryczna natomiast polega na zwalczaniu zasadności lub dopuszczalności egzekucji i wyraża się w przyznaniu stronie (osobie trzeciej) uprawnienia do wniesienia powództwa przeciwegzekucyjnego. W najnowszym orzecznictwie przyjmuje się często, że powództwo opozycyjne służy raczej obronie merytorycznej²⁹. W szczególności przytoczmy:

- Postanowienie z dnia 11 czerwca 2013 r., w którym Sąd Apelacyjny w Poznaniu stwierdził, iż w przypadku powództwa opozycyjnego generalnie chodzi o zdarzenie materialnoprawne, z którym łączy się powstanie, zmiana albo wygaśnięcie stosunku cywilnoprawnego, nie zaś o takie zdarzenie, które czyni egzekucję niemożliwą;
- Postanowienie z 4 lipca 2013 r., w którym Sąd Najwyższy stwierdził, iż istotą postępowania opartego na podstawie art. 840 § 1 pkt 1 KPC jest wykazanie przez powoda (dłużnika wskazanego w tytule wykonawczym) niewystąpienia zdarzeń, na których oparto wydanie klauzuli wykonalności (m.in. kwestionowanie istnienia lub zakresu obowiązku stwierdzonego tytułem wykonawczym);
- Postanowienie z 23 sierpnia 2013 r., w którym Sąd Apelacyjny w Łodzi stwierdził w szczególności, iż powództwo opozycyjne odnosi się tylko do zdarzeń powstałych po powstaniu tytułu egzekucyjnego.

Skoro w przypadku opisywanym w niniejszym artykule nie miała miejsca utrata zdolności sądowej, a oddział banku zagranicznego nie miał tej zdolności od chwili jego powstania, to istnieje duże prawdopodobieństwo, że w świetle przywołanego orzecznictwa powództwo opozycyjne zostałyby odrzucone.

Podsumowanie

Zagadnienie zdolności sądowej oddziału banku zagranicznego nie rodzi w doktrynie większych kontrowersji, gdyż żaden przepis polskiego prawa nie przyznaje temu podmiotowi podmiotowości prawnej odrębnej od przedsiębiorcy

27 T. Misiuk-Jodłowska [w:] *Postępowanie cywilne*, Warszawa 2009, s. 534.

28 H. Cieplą, *Komentarz do art. 824 Kodeksu postępowania cywilnego*, LEX, 2011.
29 Postanowienie Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 11 czerwca 2013 r., I ACz 951/13, LEX nr 137600

głównego. Fakt ten potwierdza orzecznictwo i piśmiennictwo przywołane wyżej. Kontrowersje może budzić jednak ustalenie, czy w danym sporze prawnym mamy do czynienia z:

- oddziałem banku zagranicznego, który udzielił kredytu jako podmiot szczególnie utworzony za zgodą KNF i wpisany do Krajowego Rejestru Sądowego, czy też
- bankiem zagranicznym, którego oddział wpisany jest do polskiego Krajowego Rejestru Sądowego.

Ustalenie to ma kluczowe konsekwencje dla zdolności sądowej w polskim procesie cywilnym, a zatem umożliwia lub uniemożliwia dochodzenie należnej wierzytelności kwoty udzielonego dłużnikowi kredytu. Warto zauważyć, że nawet jeśli to oddział wystawił bankowe tytuły egzekucyjne i jeśli to oddział wystąpił o nadanie im klauzuli wykonalności, to mógł wystawić je dla potrzeb zabezpieczenia spłaty kredytu udzielonego przez bank zagraniczny, który utworzył oddział w Polsce. Przed dodatkiem „oddział w Polsce” w firmie wnioskodawcy znajduje się bowiem poprawna nazwa zagranicznego przedsiębiorcy. Ten zagraniczny przedsiębiorca (bank zagraniczny) powinien być właściwą stroną stosunków prawnych (w tym umowy kredytowej), a tym samym także stroną postępowania sądowego. Oczywiście czynimy tu założenie, że bank zagraniczny posiadający oddział w Polsce, zgodnie z prawem kraju, w którym został on założony i zarejestrowany, posiada osobowość prawną, a co najmniej zdolność prawną pozwalającą mu na nabywanie we własnym imieniu praw i zaciąganie zobowiązań. Choć kwestia ta podlega ocenie w oparciu o przepisy prawa państwa obcego, to polskie sądy dysponujące odpisem z polskiego rejestru przedsiębiorców oddziału banku zagranicznego związane są domniemaniem wynikającym z tego wpisu, iż zagraniczny przedsiębiorca posiada osobowość prawną, a co najmniej zdolność prawną. Do polskiego rejestru przedsiębiorców mogą bowiem być wpisane wyłącznie oddziały takich właśnie przedsiębiorców. Warunkiem wpisania oddziału przedsiębiorcy zagranicznego jest zatem posiadanie przez przedsiębiorcę zagranicznego zdolności sądowej, będącej konsekwencją zdolności prawnej.

Zważywszy zatem na tak istotne konsekwencje prawne występowania przez oddział banku do sądu w charakterze strony, którymi jest odrzucenie wniosku albo pozwu, bank zagraniczny powinien założyć w Polsce kontrolowaną przez siebie kapitałowo spółkę akcyjną – bank, lub (jeśli bank zagraniczny posiada swój oddział zarejestrowany w Polsce) tak zabezpieczyć swój interes przy udzielaniu kredytu, aby nie było żadnych proceduralnych ograniczeń w odzyskaniu należnych wierzytelności przed polskim sądem. Tytułem dygresji warto nadmienić w tym miejscu, iż z praktycznego punktu widzenia, abstrahując na chwilę od powodów procesowych, o których mowa powyżej, założenie lokalnego banku w porównaniu z utworzeniem oddziału banku zagranicznego jest przedsięwzięciem wymagającym znacznie większego zaangażowania, w tym zaangażowania kapitałowego.

Z umowy kredytowej oraz z wystawianych przez oddział banku zagranicznego BTE powinno wynikać jednoznacznie, że stroną umowy jest bank zagraniczny mający (ze względów organizacyjno-marketingowych) oddział w Polsce, a nie oddział banku zagranicznego, jako szczególny podmiot uprawniony do wykonywania czynności bankowych.

Wydaje się ponadto, że na zabezpieczenie ewentualnych problemów o egzekucją niespłaconego przez dłużnika

kredytu warto jest wprowadzić do regulaminu oddziału banku klauzulę umożliwiającą temu oddziałowi przeniesienie swoich praw wynikających z umowy kredytu na inne banki i instytucje kredytowe. Bez takiego zapisu zastosowanie wydaje się znajdować przepis art. 509 § 1 Kodeksu cywilnego (KC)³⁰ dotyczący przelewu wierzytelności. Zgodnie z ogólną zasadą wyrażoną w tym przepisie bank/oddział banku zagranicznego, bez zgody dłużnika, czyli kredytobiorcy, może przenieść wierzytelność (np. niespłacony w terminie kredyt) na osobę trzecią, chyba że sprzeciwiłoby się to ustawie, zastrzeżeniu umownemu albo właściwości zobowiązania.

W pierwszej zatem kolejności należy ustalić, czy w umowie kredytu strony nie zastrzegły konieczności uzyskania zgody dłużnika na sprzedaż wierzytelności. Nawet jednak, jeśli zgoda nie jest wymagana, sprzedaż wierzytelności podlega pewnym istotnym ograniczeniom ustawowym. W szczególności ograniczeniem tym jest tajemnica bankowa, którą objęte są wszelkie informacje uzyskane w związku z udzieleniem kredytu (w szczególności dotyczące osoby kredytobiorcy oraz warunków kredytu)³¹. Tajemnica bankowa nie zawsze jednak ogranicza sprzedaż wierzytelności. Jeden z wyjątków w tym zakresie reguluje art. 104 ust. 2 pkt 4 UPB, wskazując na sprzedaż wierzytelności zaklasyfikowanych do kategorii straconych³². Przez wierzytelności stracone należy rozumieć: 1. wierzytelności wobec dłużników, przeciwko którym bank złożył wniosek o wszczęcie postępowania egzekucyjnego, 2. wierzytelności kwestionowane przez dłużników na drodze postępowania sądowego, oraz 3. wierzytelności, których opóźnienie w spłacie kapitału lub odsetek przekracza 12 miesięcy³³.

Mimo wszystko niezbędna może się jednak okazać zgoda dłużnika na zawarcie umowy cesji wierzytelności, a udzielenie takiej zgody może nie być w interesie tego dłużnika. Z przemyśleń autora wynika, iż pozostaje jeszcze wówczas do dyspozycji wierzyciela żmudna i długotrwała procedura prowadzona na podstawie art. 64 KC oraz art. 1047 KPC. Prawomocne orzeczenie sądu stwierdzające obowiązek strony do złożenia oznaczonego oświadczenia woli (wyrażenia zgody na zawarcie umowy cesji) zastąpiłoby bowiem oświadczenie o wyrażeniu zgody na zawarcie umowy cesji³⁴. To jednak, czy sąd uzna obowiązek dłużnika do złożenia oznaczonego oświadczenia woli, zależy w dużej mierze od okoliczności konkretnej sprawy. Trudno jest zatem wskazywać taką drogę jako niezawodną wskazówkę, jak uniknąć niedogodności, które napotkał oddział banku zagranicznego w wyniku niedostatecznego zabezpieczenia swojego interesu jako kredytodawcy.

Michał Snitko-Pleszko

aplikant radcowski w OIRP w Warszawie, rok III
Kancelaria Prawna Frączyk & Partnerzy w Krakowie

30 Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r., Kodeks cywilny, Dz.U. z 2014 r., nr 121, tekst jednolity.

31 S. Gordziałkowski, *Czy bank może sprzedać kredyt bez zgody kredytobiorcy?*, http://www.infor.pl/prawo/umowy/finanse/279706_2,Czy-bank-moze-sprzedac-kredyt-bez-zgody-kredytobiorcy.html, 2011 r.

32 Mowa tu o tzw. kredytach „zdefaultowanych” – kredytach, ze spłaty których kredytobiorca nie wywiązał się.

33 S. Gordziałkowski, *Kiedy bank może sprzedać wierzytelność bez zgody dłużnika?*, <http://portalprocesowy.pl/opinie-i-komentarze/art162,kiedy-bank-moze-sprzedac-wierzytelnosci-kredytowa-bez-zgody-dluznika.html>, 2011 r.

34 Uchwała sądu siedmiu sędziów SN z dnia 7 stycznia 1967 r., III CZP 32/66, OSNCP 1968, nr 12, poz. 199, mająca moc zasady prawnej.